

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ З УПРАВЛІННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ОДЕКУ

Приходько В.Ю., к.геогр.н., доц.,

Сафранов Т.А., д.г.-м.н., проф.,

Шаніна Т.П., к.х.н., доц.

Одеський державний екологічний університет

vks26@ua.fm

Освітня діяльність закладу вищої освіти (ЗВО) полягає в організації, забезпеченні та реалізації освітнього процесу. Результатом освітнього процесу є формування у здобувачів освіти відповідних компетентностей. Закон України «Про освіту», 2017, розглядає компетентність як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Рамкова програма ЄС оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя ЄС, 2018, виділяє 8 ключових компетентностей; на нашу думку, п'ять з них належать до сфери управління та поведінки з твердими побутовими відходами (ТПВ): грамотність; математика, науки, технології, інженерія (STEM); особиста, соціальна, навчальна; громадянська та підприємницька.

Як бачимо, освітній контекст проблеми ТПВ охоплює широке коло ключових компетентностей – це формування комплексу знань, на основі яких формується власне ставлення до проблеми, в т.ч. на суспільному рівні, здатність висловлювати власні думки і діяти.

Одеський державний екологічний університет (ОДЕКУ) є базовим навчальним закладом з екологічної освіти в Україні. На базі університету реалізуються всі форми освіти – формальна, неформальна та інформальна. До освітнього процесу з питань ТПВ залучається широке коло здобувачів – громадяни, школярі, студенти, спеціалісти та підготовка фахівців на освітньо-науковому та науковому рівнях вищої освіти.

Основним суб'єктом освітнього процесу є викладач, який взаємодіє з іншими здобувачами освіти (табл. 1). В таких умовах надзвичайно важливою є освіта та, як результат, компетентність викладачів.

Таблиця 1 – Сфера освіти з питань ТПВ в ОДЕКУ

Складники освіти	Здобувачі
Вища освіта за фахом	студенти ЗВО
Позашкільна	школярі
Професійна (професійно-технічна) освіта	студенти технікумів, коледжів
Післядипломна освіта	спеціалісти, здобувачі наукових ступенів
Освіта дорослих	громадяни

Освіта викладача з питань управління та поводження з відходами починається з формальної екологічної освіти. Формальна освіта в ОДЕКУ – це освіта, яка здобувається за освітніми програмами у галузі природничих наук (спеціальність 101 «Екологія»). Передбачає здобуття здобувачами освіти кваліфікацій, що визнаються державою, а саме: бакалавра або магістра з екології.

Далі підвищення рівня компетентності з питань ТПВ можливе в рамках формальної післядипломної освіти в ОДЕКУ з підготовкою фахівців на освітньо-науковому та науковому рівнях вищої освіти. Тематика наукових досліджень здобувачів наукових ступенів може торкатися тематики ТПВ, наприклад, ГІС-технології в дослідженнях просторово-часових характеристик показників, пов'язаних з утворенням та розміщенням відходів, система поводження з ТПВ в окремому місті, утворення стійких органічних забруднювачів за різних систем поводження з відходами тощо.

Після здобуття наукового ступеню необхідною умовою підтримки високого рівня компетентності є інформальна освіта викладачів ОДЕКУ. Підвищення кваліфікації викладачів ОДЕКУ з питань ТПВ відбувається, насамперед, при проведенні власних наукових досліджень або у складі колективу, результати яких, в майбутньому, можуть сформувати науковий продукт – науковий твір, корисну модель, монографію, звіт з науково-дослідної роботи (НДР) тощо. НДР викладачів має важливе значення для підвищення рівня обізнаності з проблематики відходів для подальшого використання отриманих знань у викладацькій роботі. На кафедрі екології та охорони довкілля ОДЕКУ ще у 2004 р. започатковані дослідження з розробки Концепції поводження з твердими муніципальними відходами, результати наукової роботи за якою знайшли своє логічне оформлення в НДР № 152 «Оптимізація системи поводження з муніципальними відходами». Іншим науковим напрямком є класифікація відходів, зокрема медичних та небезпечних. Основні результати увійшли до монографії «Класифікація твердих побутових відходів як передумова формування системи поводження з ними в регіонах України» (2018) та закріплені 4 авторськими свідоцтвами. Наразі проводяться дослідження з проблеми біоорганічних відходів в складі ТПВ, утворення парникових газів та стійких органічних забруднювачів за різних методів поводження з ТПВ.

Самоосвіта викладачів з питань ТПВ реалізується в умовах участі в конференціях, форумах (наприклад, щорічний Національний форум з питань поводження з відходами або виставка-семінар Waste Management), семінарах, тренінгах, де відбувається обговорення власних наукових результатів та знайомлення з досвідом інших. Підвищення кваліфікації можливе при проходженні електронних курсів з питань ТПВ (наприклад, курс «ТПВ – дій зараз!» на платформі Prometheus).

Практичний досвід є невід'ємною умовою високого рівня кваліфікації викладача. Специфіка тематики ТПВ є такою, що практичний досвід формується, перш за все, в умовах власного екологічно-сталого способу життя (так зване відповідальне споживання та суспільний рух «Zero Waste»).